

Список використаних джерел:

1. І. Васюкова Г.Т., Грошева О.І. Екологія : Кондор, 2009 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/14990528/ekologiya> – Назва з титулу екрану.
2. Оцінка регіональних еколого-ресурсних та еколого-технологічних загроз національній безпеці України / С. О. Яковлев, Ю. М. Скалецкий, С. П. Іванюта, Л. М. Якушенко. – 2-е вид. доп. – К.: НІСД, 2011. – 32 с.
3. Юрченко Л. І. Екологія: навч. посіб. / Л. І. Юрченко; МОН. – Київ: Професіонал: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.
4. Дуднікова І.І. Екологія і безпека життєдіяльності: термінологічний словник – довідник. – К.: Вища школа, 2005. – 247 с.

ЕКОТУРИЗМ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЯХ – ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ КРАЄЗНАВЧОЇ СПАДЩИНИ

Беляєва Світлана Станіславівна

кандидат економічних наук, професор кафедри сталого природокористування
Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Басок Станіслав Анатолійович

доктор філософії, заступник голови громадської організації «КолоОб'єд»

Визначають світову культурну, природну спадщину та культурно-історичне і природне надбання. Поняття культурної та природної спадщини формувалося протягом другої половини XX ст. і оформилось у 1972 р. Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини [1, 2, 3]. В якості культурної спадщини Конвенцією визначені матеріальні та нематеріальні цінності, їх ансамблі та пам'ятні місця, які мають велику універсальну цінність з точки зору культури, науки та естетики. До природної спадщини належать пам'ятки природи (геологічні, фізико-географічні та біологічні об'єкти) і території, що є арешами поліпшення видів тварин і рослин, які перебувають під загрозою знищення, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, охорони довкілля чи природної естетики. Таке розширене трактування культурної та природної спадщини людства ґрунтується на розумінні цілісності, взаємозв'язаності природних і культурних компонентів у розвитку людської цивілізації, на зростаючій в умовах глобалізації пріоритетності загальнолюдських цінностей. Саме тому спадщина визначається як інтегральний чинник (а на думку деяких науковців, – як результат) формування і розвитку етносів, національних спільнот, а також культурних спільнот, що знаходять свій прояв у культурній спадщині [4], закріплюючись в етно-екологічній геокультурній ситуації, що й становить основу цього георозмаїття.

Закон «Про природно-заповідний фонд України» визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України, відтворення цінних і унікальних природних комплексів та об'єктів, у відповідності з яким до природно-заповідного фонду належать: природні території та об'єкти (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища); штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва). Заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (саме такі території та об'єкти в основі нашого дослідження), залежно від їх екологічної та

– помірно небезпечні (наприклад: бор, кобальт, нікель, мідь, хром і ін.); 3-й клас – мало небезпечні (наприклад: вольфрам, марганець, стронцій, ацетифенон та ін.) [3, с. 23-33].

Україна є малолісною державою. Лісистість її території становить близько 16 %, що є меншим за показник оптимальної лісистості. Недосконале ведення лісового господарства призводить до того, що ліси втрачають свої еколого-ресурсний потенціал та біологічну стійкість. Площі лісів, уражені шкідниками та хворобами, постійно збільшуються [2, с. 16].

Основною еколого-технологічною проблемою закриття шахт і кар'єрів у старих гірничодобувних районах, таких як Донецький, Криворізький і Карпатський басейни, є технологія так званої мокрої консервації, тобто природний процес затоплення гірничих виробок підземними водами. В окремих випадках це відбувається без попереднього дослідження водо- та газонасиченості, стійкості верхнього шару порід. Відбувається також осідання порід [1].

Дослідження підтверджують, що головним процесом погіршення безпеки життєдіяльності в межах міст та селищ України за останні 20-30 років є природно-техногенне підтоплення (охоплює до 600 міст та селищ), наслідком якого останніми роками є катастрофічні руйнування будівель (Одеса, Київ, Дніпропетровськ та ін.) і навіть загибель людей (Київ, Донецьк, 2010 р.) За попередніми оцінками щорічний рівень втрат унаслідок підтоплення сягає 2-3 млрд. грн./рік. Зростаючий вплив підтоплення на руйнівну деградацію підпруг житлових і промислових будівель і прискорене «старіння» залізобетонних конструкцій та інженерних мереж (у 1,5-2 рази) актуалізує проблему критичного погіршення еколого-економічного стану міст та селищ [4, с. 34].

До найгостріших екологічних проблем відносяться видалення та переробка твердих побутових і промислових відходів, що значною мірою визначає санітарно-епідеміологічне благополуччя населених пунктів і прилеглих до них територій. Україна в Європі є лідером за кількістю відходів на душу населення (0,7-1,4 т/рік/людина). Водночас ситуація з їх утилізацією залишається незадовільною.

З особливою увагою уся світова спільнота відстежує наслідки Чорнобильської катастрофи. Аварія призвела до радіоактивного забруднення понад 145 тис. км² території України, Республіки Білорусь і Російської Федерації, близько третини з яких припадає на територію України. Внаслідок евакуації та переселення населення з радіоактивно забруднених територій 100 населених пунктів України припинили своє існування. На територіях, віднесених до радіоактивно забруднених унаслідок аварії на ЧАЕС, на сьогодні розміщено 2293 сіл, селищ і міст, у яких проживає понад 1,5 млн. осіб.

Несприятлива екологічна ситуація в Україні, як і в інших країнах, обумовлена не тільки внутрішніми причинами, а й погіршенням стану навколишнього природного середовища планети з наслідком ризику глобальної екологічної кризи.

Низька екологічна свідомість суспільства породила значні проблеми на всій території України та призвела до кризових екологічних ситуацій у більшості її регіонів. Досягнення цілей екологічного збалансованого розвитку в Україні буде ватомим внеском у збереження глобального біосферного потенціалу.

Подолання існуючих екологічних труднощів можливе. Воно випливає як з аналізу історії взаємодії людини і природи, так і з перспектив сучасного етапу цих взаємодій, можливостей науки, техніки, культури в ширшому значенні цього слова. Однак, для подолання існуючих екологічних труднощів необхідні істотні зміни в напрямках розвитку науки і техніки (реформування існуючих дисциплін глобальної екології та ін., розробка нових методів і підходів до дослідження взаємодії людини і природи і т.п.), а також виробництва і управління.